

Chambre des Représentants

SESSION 1975-1976.

19 NOVEMBRE 1975.

PROJET DE LOI modifiant les droits successoraux de l'époux survivant.

AMENDEMENTS
PRESENTES PAR M. ALBERT CLAES.

Art. 7.

Remplacer le § 9 de cet article par ce qui suit :

« § 9. Lorsqu'il existe des descendants du défunt, le conjoint survivant peut être exclu du droit d'usufruit :

» 1° s'il est privé de tout ou partie des droits attachés à la puissance paternelle ;

» 2° s'il est exclu ou destitué pour inconduite de la tutelle des enfants issus de son mariage avec le défunt.

» L'action en exclusion doit être intentée dans les six mois de l'ouverture de la succession. Elle est réservée aux enfants de l'époux survivant. »

JUSTIFICATION.

L'exclusion du conjoint survivant du droit d'usufruit lorsqu'il a été déclaré déchu de la puissance paternelle ou exclu de la tutelle peut se justifier dans certains cas.

L'attitude de ce conjoint envers les enfants peut être gravement injurieuse pour le défunt, de sorte que, dans l'esprit de l'article 727 du Code civil, il est normal que les tribunaux puissent prononcer l'exclusion.

Cependant cette exclusion ne peut pas être automatique; il arrive maintes fois, en effet, qu'un parent qui est déchu de la puissance paternelle ou destitué de la tutelle pour des actes commis à une certaine période de sa vie mais qui par la suite a rempli tous ses devoirs envers les enfants, ait cependant omis de demander d'être rétabli dans sa puissance maternelle. Chaque cas doit donc être instruit séparément et,

Voir :

298 (1974-1975) : N° 1.

— N° 2 et 3 : Amendements.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1975-1976.

19 NOVEMBER 1975.

WETSONTWERP tot wijziging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot.

AMENDEMENTEN
VOORGESTELD DOOR DE HEER ALBERT CLAES.

Art. 7.

Paragraaf 9 van dit artikel vervangen door wat volgt :

« § 9. Wanneer er afstammelingen van de overledene bestaan, kan de langstlevende echtgenoot uitgesloten worden van zijn recht van vruchtgebruik :

» 1° indien de aan de ouderlijke macht verbonden rechten hem geheel of gedeeltelijk ontnomen zijn ;

» 2° indien hij wegens wangedrag uitgesloten of ontzet is van de voogdij over de kinderen uit zijn huwelijk met de overleden echtgenoot geboren.

» De vordering tot uitsluiting moet ingesteld worden binnen de zes maanden na het openvallen van de nalatenschap. Zij is voorbehouden aan de kinderen van de langstlevende echtgenoot. »

VERANTWOORDING

De uitsluiting van de langstlevende echtgenoot van zijn recht op vruchtgebruik wanneer hij vervallen verklaard werd van de ouderlijke macht of uitgesloten uit de voogdij, kan in sommige gevallen verrechtvaardigd zijn.

De houding van deze echtgenoot tegenover de kinderen kan zwaar beledigend zijn voor de overledene, zodat het in de geest van artikel 727 van het Burgerlijk Wetboek normaal is dat de rechtbanken de uitsluiting zouden kunnen uitspreken.

Deze uitsluiting mag echter niet automatisch zijn; het gebeurt inderdaad meer dat een ouder die vervallen is van de ouderlijke macht of ontzet uit de voogdij wegens daden die in een zekere periode van zijn leven gesteld werden, doch nadien volledig zijn plicht tegenover de kinderen vervuld heeft, maar nagelaten heeft te verzoeken terug in de ouderlijke macht hersteld te worden. Ieder geval dient dus afzonderlijk

Zie :

298 (1974-1975) : N° 1.

— N° 2 en 3 : Amendementen.

selon nous, les tribunaux sont les mieux placés pour rechercher et apprécier tous les aspects de telles situations.

De plus l'action doit être réservée aux enfants du conjoint survivant et doit être intentée à bref délai en vue de ne pas retarder la liquidation de la succession.

Art. 22bis (nouveau).

Insérer un article 22bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 22bis. — Lorsque le conjoint prédécédé a disposé d'une partie de ses biens, le conjoint survivant conservera en tout cas l'usufruit de la moitié de la quotité disponible des biens, ainsi qu'il est prévu aux articles 913, 915 et 916 du Code civil.

» Sous réserve des dispositions qui suivent, cet usufruit sera établi de préférence sur les biens dont il n'a pas été disposé.

» En tout état de cause, le conjoint survivant a droit en nature, sans fournir caution, mais à charge de faire état et dresser inventaire, à l'usufruit de l'immeuble qui sert au logement principal de la famille et des meubles meublants qui le garnissent, soit par voie d'imputation sur sa réserve en usufruit si l'application des articles 920 et suivants du Code civil le permettent, soit par voie de réduction dans le cas contraire.

» Si, au décès d'un des conjoints, il y a séparation de fait, ou si une procédure en divorce ou en séparation de corps par consentement mutuel a été entamée, ou si un divorce ou une séparation de corps par consentement mutuel a commencé avant le décès, l'article 745bis, § 7, est applicable à l'usufruit réservé.

JUSTIFICATION.

Il semble nécessaire de prévoir, en faveur du conjoint survivant, une réserve sous forme d'usufruit. Lorsqu'il a été disposé d'une partie de la succession, il est plus logique de faire porter cet usufruit réservé sur la part disponible que sur la part réservée de l'héritage, comme prévu aux articles 913, 915 et 916 du Code civil.

Il est évident qu'un tel usufruit réservé peut se révéler très réduit, en application de l'article 913 du Code civil, lorsqu'il y a trois enfants ou plus.

Cet inconvénient est cependant réparé par la formulation claire et indiscutable de l'article 745bis, § 6, qui prévoit une part réellement réservée.

Art. 22ter (nouveau).

Insérer un article 22ter (nouveau), libellé comme suit :

« Article 22ter. — L'article 916 du Code civil est modifié comme suit :

» Article 916. — A défaut d'ascendants et de descendants du conjoint décédé, les libéralités par actes entre vifs ou testamentaires pourront épuiser la totalité des biens. »

JUSTIFICATION.

Comme prévu à l'amendement de Mme Ryckmans-Corin, cet article du Code civil doit, en effet, également être modifié lorsqu'une réserve en usufruit est créée en faveur du conjoint survivant.

onderzocht te worden, en naar ons oordeel zijn de rechtbanken het best geplaatst om alle aspecten van dergelijke toestanden na te gaan en ze te beoordelen.

Daarbij komt dat de vordering moet voorbehouden blijven aan de kinderen van de langstlevende echtgenoot, en dat zij dient ingesteld te worden binnen een korte termijn, dit om de vereffening van de nalatenschap niet te vertragen.

Art. 22bis (nieuw).

Een artikel 22bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 22bis. — Wanneer de vooroverleden echtgenoot over een gedeelte van zijn goederen beschikt heeft, zal de langstlevende echtgenoot in ieder geval het vruchtgebruik behouden over de helft van het beschikbaar gedeelte, zoals het beschreven wordt in de artikelen 913, 915 en 916 van het Burgerlijk Wetboek.

» Dit vruchtgebruik zal, onder voorbehoud van wat hierna bepaald wordt, bij voorkeur gevestigd worden op de goederen waarover niet beschikt werd.

» In elk geval heeft de langstlevende echtgenoot, zonder tot borgstelling gehouden te zijn, maar onder verplichting een staat en inventaris te zullen opstellen, recht in natura op het vruchtgebruik van het onroerend goed dat als voornaamste woning voor het gezin dient, alsmede van de huisraad waarvan het is voorzien, door aanrekening op het hem toekomende vruchtgebruik, indien de toepassing van de artikelen 920 en volgende van het Burgerlijk Wetboek zulks mogelijk maakt, ofwel door inkorting in het tegenovergestelde geval.

» Ingeval er bij het overlijden van een der echtgenoten feitelijke scheiding bestaat of een eis tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed werd ingeleid, of ingeval er echtscheiding of scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming vóór het overlijden werd ingeleid, is op dit voorbehouden vruchtgebruik artikel 745bis, § 7, toepasselijk. »

VERANTWOORDING

Het schijnt noodzakelijk voor de langstlevende echtgenoot een voorbehouden gedeelte onder de vorm van vruchtgebruik te voorzien. Wanneer over een gedeelte van de nalatenschap beschikt werd, is het logischer dit voorbehouden vruchtgebruik te laten rusten op het beschikbaar gedeelte dan op het voorbehouden gedeelte van de erfenis, zoals voorzien in de artikelen 913, 915 en 916 van het Burgerlijk Wetboek.

Het is duidelijk dat een dergelijk voorbehouden vruchtgebruik zeer gering kan worden bij toepassing van artikel 913 van het Burgerlijk Wetboek wanneer er drie of meer kinderen zijn.

Dit nadeel wordt echter hersteld door het duidelijk en zonder mogelijke betwisting uitwerken van artikel 745bis, § 6, tot een werkelijk voorbehouden gedeelte.

Art. 22ter (nieuw).

Een artikel 22ter (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Artikel 22ter. — Artikel 916 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd :

» Artikel 916. — Bij gebreke aan bloedverwanten in de opgaande lijn en in de nederdalende lijn van de overleden echtgenoot, mogen de giften bij akten onder de levenden of bij testament het geheel van de goederen omvatten. »

VERANTWOORDING

Zoals voorzien in de amendementen van Mevr. Ryckmans-Corin dient inderdaad ook dit artikel gewijzigd te worden wanneer een voorbehouden recht van vruchtgebruik ten voordele van de langstlevende echtgenoot in het leven geroepen wordt.